

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Alvdal kommune

2024



OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Alvdal kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Kommunesamarbeid	Bærekraft
Barnehage- og skolemiljø	Internkontroll
Fastlegesituasjonen	Helse, miljø og sikkerhet
Ivaretagelse av flyktninger	Informasjonssikkerhet
Klima og miljø	Økonomisk bærekraft
Næring, skog- og landbruk	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost
	Offentlige anskaffelser
	Saksbehandling
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern
	Utenforskap
	Demensomsorg
	Tildeling av tjenester
	Bruk av tvang
	Økonomisk sosialhjelp
	Planarbeid
	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
	Nordavind DC site AS
	Alvdal Skurlag AS

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen. Revisor omtaler både generell og kommunespesifikk risiko for kommunen.

Denne rapporten er delt inn i sju områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Kommunesamarbeid	Bærekraft
	Internkontroll
	Helse, miljø og sikkerhet
	Informasjonssikkerhet

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taust kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Det opplyses i vårt kundemøte med Alvdal kommune at det er en utfordring å rekruttere sykepleiere, vernepleiere, renholdere, ingeniører, samt barnehage- og grunnskolelærere. Kommunen har en generell utfordring med å få tak i personer med høyere utdanning. I årsberetningen for 2023 er det også sagt at: «*Alle prognoser tilsier at tilgang på kompetanse og arbeidskraft framover vil bli mer utforende*».

Alvdal kommune har et etiske retningslinjer som ble vedtatt i kommunestyret 29. mars 2012. Som det fremgår av reglementet direkte vil må retningslinjene være «*tilgjengelig, gjøres kjent og jevnlig benyttes til refleksjon over egen praksis*». I årsberetningen for 2023 er det opplyst om at retningslinjene blir gjennomgått med alle nytilsatte, og som en viktig del av folkevalgtopplæringen.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke

som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie.

Alvdal kommune er medeier i IKT Fjellregionen (FARTT) hvor formålet er å utvikle og etablere tekniske IT-løsninger, samt drifte systemer for informasjon- og kommunikasjonsteknologi på en kostnadseffektiv måte. Kommunene Tynset, Tolga, Alvdal og Rendal kommune ba i 2023 BDO om å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet. I rapporten ble det pekt på flere forbedringspunkter i selskapet arbeid. Selv om informasjonssikkerheten i stor grad ivaretas gjennom IKT Fjellregionen, er kommunen selv også forpliktet til å gjennomføre et sikkerhetsarbeid knyttet til IKT intern i kommunen. Ifølge årsberetningen for 2023 deltok strategisk ledergruppe på kompetanseløftet «digital transformasjon» i regi av Digi Innlandet.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av hav og landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene.

I oppstartsmøte med Alvdal kommune uttaler kommunedirektøren at FN bærekraftsmål ikke er innarbeidet i andre planer enn klima og energiplanen. I kommunens planstrategi er det vist til at Alvdal kommune skal ha *«FN`s bærekraftsmål som grunnlag for sin planlegging av en bærekraftig samfunnsutvikling»*. Og videre er det vist til at *«Dette legger føringer for kommunens egne planer»*. I kommunens «Status og utfordringsdokument» fra september 2020 er det vist at en utfordring innen klima og miljøområdet er å *«definere kommunens rolle som samfunnsutvikler»*

Kommuner er viktig for å realisere bærekraftsmålene (Meld. St 40, 2020-2021). Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Miljø ble tidlig satt på dagsorden og er en forløper til bærekraftsmålene. *Stopp klimaendringene* er det trettende bærekraftsmålet. Den enkelte kommune har fram til nå i varierende grad vært opptatt av klima og miljø.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser. Formålet med helseberedskapsloven er å sørge for at helsevesenet har de rettighetene de trenger for å verne befolkningens liv og helse under kriser og krig. Loven gir kommunen plikt til å utarbeide beredskapsplaner for de områder de har ansvar for. Eksempelvis gjelder dette folkehelsesloven.

Alvdal kommune har hatt tilsyn fra Statsforvalteren knyttet til beredskap i november 2023. Kommunen har lagt ut informasjon om tilsynet og resultatene fra dette på sin hjemmeside. Avvikene og kommunens videre oppfølging oppsummeres på følgende måte: *«Avvikene dreier seg grovt sett om det samme: utdatert planverk, og mangel på dokumentasjon av arbeid som blir gjort med beredskap. Alvdal kommune er fullt klar over disse manglene, og vi tar på ingen måte lett på det. Vi jobber med å forbedre oss, og det arbeidet pågikk også før tilsynet. Og vil naturligvis fortsette. Målet er at alle forhold som medførte avvik ved dette tilsynet skal være forbedret til et tilfredsstillende nivå innen sommeren 2024»*. Det vises også til at Statsforvalteren har påpekt følgende *«fremstår som godt rustet til å håndtere kriser/ uønskede hendelser med dagens kriseledelse»*.

Det opplyses i kundemøte med Alvdal kommune at de har et pågående prosjekt om utarbeidelse av helhetlig ROS, da i samarbeid med FARTT kommunene og Os kommune. Beredskapsplaner og tiltakskort vil på bakgrunn av analysen bli revidert ut fra behov. I årsberetningen for 2023 er det også vist til at det er gjennomført to lokale beredskapsøvelser.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigeret. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt internkontrollsystem implementert,

noe som øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Kommunen innførte i 2021 en ny administrasjonsstruktur til en 3-nivåmodell med 3 sektorer som hver for seg har sin leder. Kommunedirektøren påpekte i forbindelse med omorganiseringen at *«samhandling mellom de ulike enheter ofte er tilfeldig og mangler en målrettet helhetlig styring, dette påvirker hvor effektivt og produktivt vi utnytter ressursene»*.

Det opplyses i kundemøte med Alvdal kommune om at lederavtaler i kommunen har kommet på plass og at disse skal rulleres årlig. Kommunen har hatt fokus på det som betegnes som «relasjonell mestringsledelse». Kommunen benytter KF delegering som sin digitale løsning for delegering i kommunen. Det opplyses videre om at det er jobbet med avviksmeldinger etter implementeringen av Compilo som kvalitetssystem. I mai 2023 gikk kommunen over til nytt sak/arkivsystem Acos Websak. I årsberetningen for 2023 er det sagt at brukergrensesnittet oppleves bedre enn før, og at servicekontoret arbeider mer inngående med dokumentkontroll enn tidligere.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i kommunen. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

Medarbeiderundersøkelsen (10-faktor) ble behandlet i arbeidsmiljøutvalget i Alvdal kommunen i mai 2023. I sakvurderingen fremgår det at *«Undersøkelsen viser gode resultater for organisasjonen sett opp mot resten av kommunenorge. På alle faktorene scorer organisasjonen enten likt eller bedre enn resten av landet. Statusrapportene forteller at enhetene jobber godt med de utviklings/bevaringsfaktorene de har blitt enige om.»*

Ifølge følge et saksframlegg fra møte i AMU i november 2023 har alle enheter høsten 2023 jobbet med kartlegging og risikovurderinger knyttet til arbeidsmiljøet. En tiltaksplan på bakgrunn av denne kartleggingen skal ha kommet på plass i løpet av 2023. Det er også vist til at det innen barnehage, skole og Solsida omsorgsheim er gjennomført nærværprosjektet "En bra dag på jobb" etter mal fra Stami. Bakgrunnen for utvalget av enheter var at disse tre områdene hadde et forhøyet sykefravær.

Revisjon Midt-Norge SA gjennomført en forvaltningsrevisjon med temaet «sykefravær innen helse og velferd» i 2022. Revisor konkluderte da med at det til tross for «*økning i sykefraværet arbeides systematisk både med å forebygge og redusere sykefraværet i sektor helse og velferd*». AMU har fulgt opp resultatene fra rapporten i etterkant. I årsberetningen for 2023 er det vist til at målsettingen om et nærvær på 95 prosent ikke ble nådd, men endte til slutt på 92,9 prosent.

Kommunesamarbeid (kommunalt oppgavefelleskap)

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefelleskap som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. Det er en sannsynlighet for at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefelleskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

I kundemøte med Alvdal kommune opplyses det om at enkelte tjenester som leveres gjennom interkommunalt samarbeid oppleves som bedre enn andre. Et spørsmål som har aktualisert for kommunen er om man i tilstrekkelig grad greier å stille krav til tjenestene som leveres.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Økonomisk bærekraft
	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost
	Offentlige anskaffelser

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Gjeld og renter er utfordrende for kommunen, og kommunen har fått avdragsfrihet på en del lån for at handlingsrommet for investeringer skal blir større. I årsberetningen for 2023 er det imidlertid vi til et driftsresultat høyere enn budsjettet, flere år med høyere inntekter enn forventet, nedgang i lånegjeld på 5,4 millioner fra 2022, og overføring av 13,9 millioner til disposisjonsfondet.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Regelverket om offentlige

anskaffelser er til revidering i 2023 - 2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Kommunen er tilknyttet innkjøpssamarbeidet ABAKUS, som bistår kommunen i sine anskaffelser. Det ble foretatt en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet i 2022. Kommunedirektøren opplyser i kundemøte med revisor om at kommunen ikke har hatt klagesaker inne for klagenemda for offentlige anskaffelse (KOFA) den siste tiden. Det uttales imidlertid at det har vært saker hvor det er drøftet om kommunen skulle klages inn for nemda. Av andre utfordringer knyttet til anskaffelser peker det i kundemøte på at det er vanskelig å få ansatte til å forstå behovet for lojalitet mot rammeavtalene og hvilke innkjøp kommunen selv kan stå for.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Barnehage- og skolemiljø	Saksbehandling
	Barn med særlige behov
	Taushetsplikt og personvern

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Tall fra KOSTRA viser at Alvdal kommune ikke har en større andel elever med behov for spesialundervisning enn landsgjennomsnittet eller kostra-gruppen. Antallet elever med behov for spesialundervisning har ikke økt de siste 5 årene. Kommunen har ifølge årsberetningen for 2023 en prosjektlederstilling tilknyttet kommunalsjef oppvekst i prosjektet «Systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn og unge».

Statsforvalteren har i sitt kommunebilde av Alvdal for 2022 vurdert at barneverntjenesten plasseres i kategori rød (høy risiko). Oppfatningen er barnevernstjenesten har hatt høye avvik med fristbrudd og lang saksbehandlingstid. I «Indeksverdi for kommunaltjenesteproduksjon» utarbeidet av teknisk beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU) plasseres barnevern for Alvdal kommune i rød kategori, da vesentlig under landsgjennomsnittet.

Barnehage- og skolemiljø

På landsbasis har mobbetallene økt både i 2022 og i 2023, og resultatene viser at det er mest mobbing blant de yngste. Alle barn har rett til å ha et trygt og godt skolemiljø, og kommune og skolene har et ansvar for at oppfylle kravene i regelverket på dette punktet. Regjeringen har avsatt penger for å øke innsatsen mot mobbing, blant annet knyttet til veiledningstilbud og støtte til kompetanseutvikling.

Resultatene for elevundersøkelsen i Alvdal kommune når det kommer til mobbing har vist at skolen de siste årene har hatt en høyere andel mobbing på flere trinn, da sammenlignet med fylkes- og landsgjennomsnittet. Kommunen har satt i gang flere tiltak for å få ned andelen mobbing på skolen. Mobbetallene trekkes også frem av Statsforvalteren i vurderingen av

kommunebildet for 2022, og medfører at skolemiljøet er kategorisert på rødt nivå (høy risiko). Av årsberetningen for 2022 er det i forbindelse med rus og psykisk helsetjeneste vist til at «*tjenesten ser en tendens til senvirkninger etter ulike traumer, et eksempel på traume kan være skolemobbing*». I Alvdal kommune sin årsberetning for 2023 gjentas utfordringen med mobbing i skolen, og det vises til at skolene har utfordringer med adferd og språkbruk. Kommunen har i 2023 vedtatt ny strategisk plan for tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats for barn, unge og familier.

Alvdal kommune har to kommunale barnehager. Begge barnehager har utarbeidet handlingsplaner for et trygt og godt barnehagemiljø med tilførende tiltak. Det er i årsberetningen for 2023 sagt at kommunen har valgt å jobbe med kompetansepakken «inkluderende barnehagemiljø fritt for krenkelser».

Kommunen har også et ansvar for å påse et betryggende fysisk barnehage- og skolemiljø.

I kundemøte ble det vist til at det innen barnehage er avdekket avvik knyttet til inneklime. Temaet om nybygg er tatt opp, men det er ikke konkludert med hva som skal gjøres. I årsberetningen for 2022 er det vist til at det for deler av lokalene både for Plassen barnehage og Øwretun er behov for oppgraderinger. Videre er det pekt på at det er behov for å oppgradere og vedlikeholde uteområdene og lekeapparater i Plassen barnehage.

Alvdal skole ble ferdigstilt i 2018, mens ungdomsskolen ble totalrestaurert i 2001. Sommeren 2022 er det skiftet vinduer og vindtetting på vestsiden av ungdomsskolebygget. Det fremgår imidlertid av årsberetningen for 2022 at det fortsatt er behov for å bytte flere vinduer og foreta bedre vindtetting av dette bygget da dette antas å føre til betydelig varmetap.

Barnehagene i Alvdal kommune tilfredsstillt bemanningsnormen og pedagognormen (dispensasjon). Alvdal barnesko og Alvdal ungdomsskole tilfredsstillt ifølge tall fra grunnskolens informasjonssystem (GSI) kravene til lærertetthet. Det er imidlertid i årsberetningen for 2023 vist til at det innen skole har manglet kvalifiserte lærere, da det har vært mange permisjoner. Det har også vært redusert bemanning når det gjelder helsesykepleier.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd

på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Fastlegesituasjonen	Utenforskap
Ivaretagelse av flyktninger	Demensomsorg
	Tildeling av tjenester
	Bruk av tvang
	Økonomisk sosialhjelp

Fastlegesituasjonen

Det ble opplyst i kundemøte at Alvdal kommune på det tidspunktet hadde fire fastleger på nordsjøturnus. Ifølge et oppslag i avisa Innherred den 8. mars 2024 har to av kommunens fastleger nå sluttet i kommunen, og hadde sin siste arbeidsdag den 16. mars. Disse to fastlegene sluttet som fastleger i Verdal kommune sommeren 2023, før de tiltrådte i Alvdal kommune. Kommunen peker i artikkelen på at det kan være utfordringer å rekruttere til disse stillingene, men kommunen er i dialog med Tynset kommune om et mulig samarbeid. Kommunen opplyser på sin hjemmeside at det fortsatt vil være tre fungerende leger i Alvdal, da inkludert ny turnuslege som startet den 4. mars.

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Av årsberetningen for 2022 fremgår det at tre fagarbeidere har startet to-årig studium i alderspsykiatri og demens høsten 2022, dette i regi av Tynset høgskolesenter. Ifølge statsforvalteren sitt kommunebilde fra 2022 vil kommunen oppleve en økning i andelen demente frem mot 2025. Kommunen har en demensplan, dagsenter for personer med demens, et demensteam/hukommelsesteam og deltar i demensnettverket i Innlandet. Demensomsorgen i kommunen er på dette grunnlaget vurdert som god av statsforvalteren.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp.

Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Tildeling av tjenester

Det er sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

I årsberetningen for 2023 for Alvdal kommune er det i forbindelse med helsetjenesten for rus og psykiatri vist til at det ikke var ventelister på tilbudet ved innrapporteringen. Det er imidlertid meldt om at kommunen ser en tendens til senvirkninger etter traumer, eks etter skolemobbing. Det opplyses i kundemøte at kommunen har et høyt antall ressurskrevende brukere sammenlignet med landsgjennomsnittet.

Bruk av tvang

Tilsynsrapporter har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang. Eksempel på situasjoner der tvang brukes:

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunen tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring.

Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

Kommunestyret i Alvdal vedtok i juni i 2023 å bosette 10 ekstra flyktninger i tillegg til de allerede 25 som var vedtatt fra før dette året. I løpet av 2022-2024 har kommunen vedtatt å bosette godt over 100 flyktninger. For 2024 har kommunen vedtatt å bosette 30 flyktninger. Det er i bosettingsvedtaket av juni 2023 vist til at det er mange faktorer som påvirker kommunen rundt bosetting og integrering, og at det av den grunn vil være uforutsigbart hvordan dette berører tjenester, boligsituasjonen og kommunens økonomi. Tjenesteytingen innen kommunehelsetjenesten og oppvekst vil måtte tilpasses antallet bosatte flytninger. I bosettingsvedtaket av 2024 er det vist til at *«de vi bosetter har i dag samme rettigheter og krav til tjenester som befolkningen forøvrig. Det er et viktig poeng å sikre og ivareta den kvaliteten vi har på våre tjenester i dag, både til våre egne innbyggere og flyktningene vi bosetter, uansett alder»*. En annen utfordring vil også være å få flytninger ut i arbeid, og her skal kommunen i gang med prosjektet *«Sømløs arbeidsinkludering»*, som omfatter flere kommuner i regionen.

Økonomisk sosialhjelp

Alvdal kommune, som andre kommuner, opplever ringvirkningene av pandemi, krig og energikrise. Dette har resultert i prisvekst, høy rente og en generell «dyrtid» med strammere økonomi for folk flest. Dette vil kunne antas å få innvirkning på andelen innbyggere med behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg til dette kommer også andelen flyktninger som kan ha utfordringer med å komme seg ut i jobb. Andelen av barn i familier som har mottatt sosialhjelp minst en gang i løpet av året (2023) er høyere enn landsnivået. I årsberetningen for 2023 er det opplyst om at NAV har opplevd stor arbeidsbelastning i 2023, både knyttet til bosetting av innvandrere, men også fra familier som opplever å stå i en vanskelig økonomisk situasjon.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Planarbeid
Næring, skog- og landbruk	Vedlikeholdsetterslep
	Brann

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergrepene forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Kommunen har sammen med de øvrige FARTT kommune og Os kommune vedtatt en ny kommunedelplan for klima og energi. Planen viser tydelig at klima og miljøspørsmålet er en sektorovergrepene utfordring. Dette er også bakgrunnen for at det er utarbeidet et handlingsprogram med visjoner og strategier på 12 områder med over 150 tiltak. Handlingsprogrammet fremstår derfor som omfattende og stiller krav til stor gjennomføringsevne.

Planarbeid

Planprosessene driver de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører

til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekke hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan både kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker.

I kundemøte med kommunen opplyses det om at både oppvekstplanen og plan for helse og velferd er ny. Økonomi og finansreglementet er rullert. Kommunens arealplan fra 2009 og det er tenkt at oppdatering av denne vil skje i inneværende valgperiode. Manglende oppdatering gir utfordringer med tanke på dispensasjoner og med tanke på utviklingen av næringsområder. Kommunestyret har i februar i 2024 vedtatt å gå i gang med nytt næringsareal ved Storfjellet, dette før oppdateringen av kommuneplanens arealdel. Kommunen kjøper tekniske tjenester fra Tynset kommune, blant annet for plan og byggesaksbehandling.

Det opplyses i kundemøte at kommunen benytter Framsikt. Planmodulen er en funksjon i styringssystemet som kommunen har begynt å benytte seg av. Dette gjøres ved at kommunale planer blir en integrert del av styringssystemet, og muliggjør sammenkobling med budsjett og økonomiplan.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Det er tidligere i omtale av barnehage og skole vist til at det av årsberetningen for 2022 er pekt på et behov for oppgradering av lokaler for deler av barnehagene, samt behov for vedlikehold og oppgradering av uteområder og lekeapparater for Plassen barnehage. I årsbudsjett 2023 og økonomiplan 2024-2026 for Alvdal kommune er det vist til at det er avsatt 140 millioner for neste 4 årsperiode med tanke på investeringer innen vann og avløp, da i henhold til vann og avløpsplanen.

Brann

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiing og branntilsyn), HMS og

kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelevante utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

Kommunen har i sin helhetlige ROS-analyse vurdert at det er både stor risiko og sannsynlighet for at det i fremtiden kan inntreffe flom og skred, større ulykker tilknyttet vei, jernbane eller fly, kjemikalieutslipp og skogbranner. Brannvesenet er en sentral aktør ved denne typen hendelser.

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

I kommunens «Status og utfordringsdokument» fra september 2020 er det vist til et utfordringsbilde som innebærer å skape utviklingsmuligheter for næringslivet, og skape mulighet for pendling og hjemmekontor. Videre er det pekt på som en utfordring å utvikle landbruket og opprettholde produksjonen, samt sikre kulturlandskapet i bygd og seterområde. En utfordring innen skogbruket er å heve hogstkvantumet og sikre lokal foredling. I 2023 ble det gjennomført forvaltningskontroll av felles enhet for landbruksforvaltning for Alvdal og Tynset kommune. Kontrollen avdekket 14 avvik og resulterte i 9 merknader. Avvikene er innrapportert som lukket.

Kommunen har støtt på utfordringer tilknyttet utleie av næringsareal. Etter oppsigelse av en leieavtale med kryptoselskapet Dataroom, ble kommunen møtt med et erstatningskrav på 4 millioner kroner. Kommunen vedtok i mai 2023 et forlik hvor de blant annet betalte 100 000 kr til boet og at kommunen overtok verdiene på tomta.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)
	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
	Nordavind DC site AS
	Alvdal Skurlag AS

Kommunen har en eierskapsmelding fra 2023, vedtatt i kommunestyret den 21. september 2023, sak 68/23.

Det ble gjennomført en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Abakus i 2022, og en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Aukrust As i 2023. En forvaltningsrevisjon ble også gjennomført at IKT FARTT i 2023, da i regi av BDO. Disse selskapene vurderes med bakgrunn i dette som mindre aktuelle for eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon i kommende planperiode.

Om det er aktuelt å gjennomføre eierskapskontroll i et selskap vil bero på en helhetsvurdering av selskapet, hvor blant annet følgende forhold kan spille inn:

- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med politiske føringer
- Risiko for at selskapet ikke drives i tråd med regelverket
- Kvaliteten på tjenestene selskapet yter
- Risiko knyttet til økonomiske rammebetingelser
- Om selskapet forvalter store verdier
- Om selskapet leverer viktige tjenester for kommunen

Følgende selskaper anses relevant for gjennomgang ved revisjon:

Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (FIAS)

Selskapet håndterer husholdningsavfall på vegne av flere kommuner. Renovasjonsbransjen er i stadig utvikling og pålegges nye krav. Renovasjonsområdet er pålagt å drive til selvkost. Dette kan være utfordrende å skille ut hvis selskapet også har andre virksomhetsområder.

FIAS AS har planer om bygging av ettersorteringsanlegg for restavfall. Selskapet ble revidert i 2018 og kan være aktuelt for en forvaltningsrevisjon i denne perioden. Ifølge proff.no har selskapet en svak likviditet og lønnsomhet, men tilfredsstillende soliditet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Brann er et viktig tjenesteområde for kommunen, og omhandler både forebyggende arbeid og beredskap. Selskapet skal driftes økonomisk og rasjonelt innenfor rammene, men det er også sentralt at selskapet leverer på vedtatte mål og strategiske planer. Det er i rapporten «Fremtidens brann- og redningsvesen» fra 2023 som er utarbeidet for justis- og beredskapsdepartementet, vist til at både demografi, klima, offentlig økonomi, teknologi og grønt skifte vil utfordre dagens oppgaver innen brann og redningstjenesten. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet og god soliditet, men en svak lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

Nordavind DC site AS

Selskapet er etablert i 2015 med adresse i Tynset. Formålet til selskapet er å arbeide for etablering av datasentre i Hedmark og Oppland, også gjennom eventuelt eierskap i andre selskaper. Alvdal kommunen eier 7,7 prosent av selskapet i ifølge sin eierskapsmelding fra 2023. Næringsutvikling er vurdert som en viktig oppgave for kommuner både med tanke på å skaffe inntekter til kommunen, arbeidsplasser, men også for å bidra til lokal samfunnsutviklingen. Det er viktig at kommunen tilknytning til selskaper med næringsinteresser er i tråd med egen næringspolitikken og samfunns- og arealplanleggingen. Kommunen har tidligere hatt utfordringer med leieavtalen for næringstomt med kryptoselskapet Dataroom. Ifølge proff.no har selskapet en meget god likviditet, soliditet og lønnsomhet. Nøkkeltall viser at selskapet har prestert bedre enn tidligere år.

Alvdal Skurlag AS

Selskapet har til formål handel og foredling av trelast og byggevarer og andre beslektede produkter, samt deltagelse i andre selskapet. Kommunen har en eierandel på 17 prosent av selskapet. Selskapet driver med virksomhet som ligger utenfor de oppgaver som kommunen skal utføre, men bidra til å opprettholde skogbruksbasert næringsliv i Alvdal. Selskapet er vurdert å på sikt kunne gi et økonomisk utbytte. Kommunen har i eierskapsmeldingen satt opp flere innspill/føringer til selskapets eierorgan for 2024. Disse punktene vil det være viktig at kommunen følger opp. Selskapet har ifølge proff.no en meget god likviditet og soliditet, samt tilfredsstillende lønnsomhet. Lønnsomheten er ifølge nøkkeltall nedadgående siden 2021.